

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Finansų rinkos dalyvių veikla

Sutelktinio finansavimo platformų operatorių veiklos apžvalga

2020 m. I pusmetis

Ši apžvalga apima bendrą visų Lietuvoje veikiančių sutelktinio finansavimo platformų operatorių veiklą 2020 m. pirmąjį pusmetį, visi lentelėse ir grafikuose pateikti duomenys yra 2020 m. birželio 30 d., jei nenurodyta kitaip.

Rengiant šią apžvalgą naudoti Lietuvos banko ir sutelktinio finansavimo platformų operatorių duomenys.

Analizę parengė Lietuvos banko Priežiūros tarnyba.

Pasiteirauti: Tomas Petronis, Investicinių paslaugų priežiūros skyriaus vyresnysis specialistas
tel. +370 691 17 745,

el. p. tpetronis@lb.lt

Turinys

SUTELK TINIO FINANS AVIMO PLATFORMŲ OPERATORIAI	5
SFPO VEIKLOS APŽVALGA.....	8

Santrumpos

SFĮ	Sutelktinio finansavimo įstatymas
SFP	sutelktinio finansavimo platforma
SFPO	sutelktinio finansavimo platformų operatorius
NT	nekilnojamas turtas
UAB	uždaroji akcinė bendrovė
VP	vertybiniai popieriai

SUTELK TINIO FINANS AVIMO PLATFORMŲ OPERATORIAI

2016 m. lapkričio mėn. įsigaliojus Lietuvos Respublikos sutelk tinio finansavimo įstatymui, Lietuvoje pradėjo steigtis pirmieji sutelk tinio finansavimo platformų operatoriai. SFĮ nustatyta:

- 1) sutelk tinio finansavimo sąlygos;
- 2) SFPO veiklos sąlygos ir reikalavimai;
- 3) privalomos atskleisti sutelk tinio finansavimo platformoje informacijos apimtis;
- 4) įrašymo į viešąjį SFPO sąrašą ir išbraukimo iš jo tvarka;
- 5) SFPO veiklos priežiūros tvarka.

SFĮ taikomas sutartims, kurių pobūdis arba tikslas yra tapatus sutelk tinio finansavimo santykiams. Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad SFĮ netaikomas labdarai ir (ar) paramai gauti, išankstiniam prekių ar paslaugų pirkimui prilyginamiems santykiams.

Pagrindinės SFĮ įtvirtintos sąvokos

Sutelk tinis finansavimas – finansavimo būdas, kai specialioje platformoje viešai paskelbtą projektą savo lėšomis finansuoja su tuo projektu nesusiję finansuotojai arba kai per SFP finansuotojai įsigyja parduodamas kreditoriaus reikalavimo teises.

SFP – SFPO administruojama informacinė sistema, kurią naudojant vykdomas sutelk tinis finansavimas.

SFPO – juridinis asmuo, administruojantis SFP. Kitose valstybėse narėse įsteigtas investicinių paslaugų teikėjas, jeigu investicinių paslaugų teikėjo licencija suteikia teisę teikti investicines paslaugas, gali neturėti juridinio asmens statuso.

Sutelk tinio finansavimo sandoris (toliau – finansavimo sandoris) – finansuotojo ir projekto savininko sudarytas sandoris, kuriuo finansuotojas suteikia ar įsipareigoja suteikti projekto savininkui sutelk tinio finansavimo lėšas paskolos ar kita pinigine forma arba įsigyjant projekto savininko išleistas finansines priemones, o projekto savininkas išleidžia finansines priemones ir (arba) įsipareigoja grąžinti iš finansuotojo gautas lėšas.

Projektas – verslo, profesinėms, mokslo, tiriamosioms ir kitoms reikmėms, išskyrus vartojimą, tenkinti parengtas ir SFP paskelbtas projektas, kuriam įgyvendinti projekto savininkas siekia pritraukti sutelk tinio finansavimo lėšų.

PAGRINDINIAI SFPO IR SFP VEIKLOS REIKALAVIMAI

SFPO privalo įvertinti, ar konkreti finansavimo sandorio rūšis yra priimtina investuotojui. Prieš suteikdamas galimybę neprofesionaliajam finansuotojui per savo administruojamą SFP pirmą kartą sudaryti konkrečios rūšies finansavimo sandorį, SFPO privalo atlikti tos sandorio rūšies priimtimumo finansuotojui vertinimą. Tam finansuotojas turi pateikti informaciją, kiek jis turi žinių apie tokios rūšies finansavimą ir (ar) tokios rūšies finansavimo sandorių sudarymo patirties. Jeigu, atlikus finansavimo sandorio rūšies priimtimumo finansuotojui vertinimą, nustatoma, kad konkreti finansavimo sandorio rūšis finansuotojui nėra priimtina, SFPO privalo finansuotoją apie tai įspėti.

SFPO turi patvirtinti informacinį dokumentą, kuriame turi būti nurodyta pagrindinė informacija investuotojams. Projekto savininkas, kuris siekia per SFP sudaryti vieną ar kelis finansavimo sandorius, kurių bendra suma yra nuo 100 tūkst. iki 5 mln. Eur per 12 mėn., nepriklausomai nuo finansavimo sandorio rūšies privalo parengti ir SFPO pateikti tvirtinti informacinį dokumentą (jame nurodoma informacija apie projekto savininką ir siūlomą sudaryti sandorį) ir finansavimo sandorį ketinantiems sudaryti asmenims sudaryti galimybę su juo susipažinti. SFP platinamų finansinių priemonių emitentu gali būti tik juridinis asmuo.

SFPO, įrašytas į Viešąjį sutelktinio finansavimo platformų operatorių sąrašą, privalo turėti nuolatinę buveinę Lietuvos Respublikoje. SFPO, turintis buveinę Lietuvos Respublikoje, teikia SFPO paslaugas finansuotojui ir projekto savininkui, su kiekvienu iš jų sudaręs SFPO paslaugų teikimo sutartį. Jei numatyta paslaugų teikimo sutartyje, SFPO gali atstovauti finansuotojui.

SFĮ pateikiami SFPO veiklos reikalavimai:

- 1) sąžiningai, rūpestingai, teisingai ir profesionaliai veikti geriausiomis finansuotojui ir projekto savininkui sąlygomis ir jų interesais;
- 2) turėti ir naudoti SFPO veiklai reikalingas patikimas priemones ir procedūras;
- 3) turėti ir taikyti organizacines interesų konfliktų, kurie galėtų neigiamai paveikti finansuotojo ir projekto savininko interesus, vengimo, nustatymo ir valdymo priemones;
- 4) patvirtinti projektų savininkų patikimumo vertinimo taisykles; jos turi apimti projektų savininkų reputacijos ir kreditingumo vertinimo kriterijus;
- 5) turėti ir taikyti organizacines priemones, užtikrinančias šiame įstatyme nustatytos informacijos atskleidimą laiku;
- 6) atskleisti finansuotojui ir projekto savininkui informaciją, reikalingą mokestinėms prievolėms įvykdyti;
- 7) parengti ir patvirtinti veiklos tęstinumo planą; jame turi būti numatytos priemonės ir procedūros, skirtos užtikrinti, kad SFPO funkcijos būtų atliekamos nenutrūkstamai, įskaitant ir nenumatytų aplinkybių atvejus;
- 8) saugoti duomenis, susijusius su SFĮ nuostatų įgyvendinimu, 10 metų nuo finansavimo sandorio sudarymo dienos, išskyrus atvejus, kai Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatyti ilgesni tokių duomenų saugojimo terminai;
- 9) nustatyti prekybos finansuotojų įsigytomis finansinėmis priemonėmis ar kitomis reikalavimo teisėmis, kylančiomis iš finansavimo sandorių, kuriais finansuotojas suteikia ar įsipareigoja suteikti projekto savininkui sutelktinio finansavimo lėšas paskolos ar kita pinigine forma, SFP tvarką, jeigu SFPO ketina vykdyti antrinę tų lėšų apyvartą;
- 10) nustatyti naudojimosi SFP tvarką;
- 11) vykdyti priežiūros institucijos nurodymus;
- 12) laikytis kitų SFĮ keliamų reikalavimų.

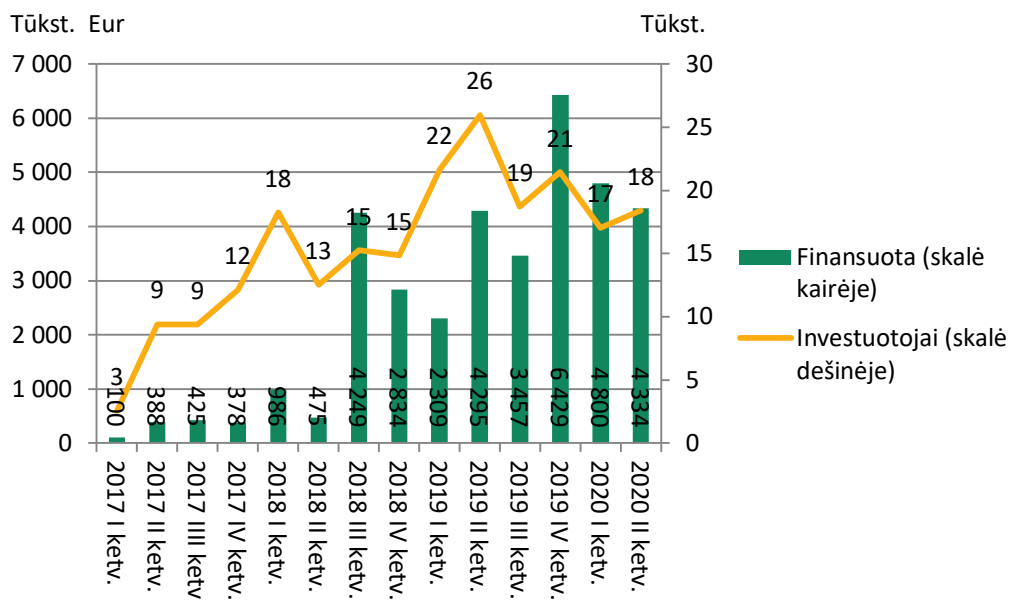
Apibendrinant galima teigti, kad SFĮ yra pagrindinis SFPO veiklą reglamentuojantis teisės aktas, jame nustatytos SFPO veiklos sąlygos bei reikalavimai ir sutelktinio finansavimo tvarka Lietuvoje, privalomos atskleisti informacijos apimtis, įrašymo į Viešąjį sutelktinio finansavimo platformų operatorių sąrašą ir išbraukimo iš jo tvarka bei SFPO veiklos priežiūros tvarka. Sutelktinis finansavimas skirtas lėšoms verslo projektams pritraukti paskolų arba VP forma. Kiekvienam verslo projektui, kuriam norima gauti finansavimą per SFPO, turi būti parengtas finansuojamo projekto planas. Surinktos lėšos negali būti naudojamos asmeninio vartojimo tikslais. Pabrėžtina, kad sutelktiniu finansavimu nelaikoma veikla, skirta labdarai ir (ar) paramai gauti.

Be to, SFPO veiklą reglamentuoja ir [Lietuvos banko nutarimai](#).

SFPO VEIKLOS APŽVALGA

2020 m. birželio 30 d. duomenimis, į SFPO sąrašą buvo įrašyti 13 SFPO, tačiau tik 6 iš jų aktyviai vykdė veiklą, kiti 7 veiklos dar nebuvo pradėję vykdyti. Pusė (3) SFPO padėjo finansuoti projektus, susijusius su NT plėtra, o per kitus SFPO buvo finansuojami mažesni verslo projektai, refinansuojamos verslo paskolos ir pritraukiamos apyvartinės lėšos. Pažymėtina, kad sutelktinio finansavimo rinkoje dominavo finansavimas paskolomis, o VP kol kas išleido tik viena įmonė.

1 pav. SFP finansuotos sumos ir investuotojų pokyčio tendencijos

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Iš 1 pav. matyti, kaip kito finansuotos sumos ir investuotojų SFP skaičius nuo SFĮ įsigaliojimo 2016 m. pabaigoje. Per 2020 m. antrąjį ketvirtį finansuota 4,33 mln. Eur vertės projektų, į šiuos projektus investavo daugiau nei 18 tūkst. investuotojų. Iš viso 2020 m. pirmąjį pusmetį per SFPO finansuota 220 projektų. Didžiąsą dalį projektų sudarė verslo finansavimo (176), o mažesnę (44) – NT projektai.

2020 m. pirmąjį pusmetį finansuotų projektų vertė siekia 9,13 mln. Eur. Paskolos suteiktos naudojantis šešiomis aktyviai veikiančiomis platformomis: UAB „Finansų bitė verslui“, UAB „Nordstreet“, UAB „Bendras finansavimas“, UAB „Trečia diena“, UAB „Profitus“ ir UAB „Procentas“. Daugiausia lėšų (3,88 mln. Eur) paskolinta per UAB „Profitus“ valdomą platformą, besiorientuojančią į NT paskolas, o mažiausiai – per UAB „Procentas“ platformą (59 tūkst. Eur). Pastaroji įmonė 2020 m. pirmąjį pusmetį skelbė tik vieną projektą, susijusį su apyvartinių lėšų pritraukimu. 2020 m. birželio 30 d. duomenimis, daugiausia finansavimo sandorių (26,8 tūkst.) sudaryta per UAB „Finansų bitė verslui“, antroje vietoje – UAB „Profitus“ (4,4 tūkst.), o trečioje – UAB „Bendras finansavimas“ (2,95 tūkst.).

1 lentelė. SFPO duomenys

SFPO	2018 m.		2019 m.		2020 m. I pusmetis	
	finansuota, Eur	sandoriai, vnt.	finansuota, Eur	sandoriai, vnt.	finansuota, Eur	sandoriai, vnt.
UAB „Finansų bitė verslui“	2 840 400	58 815	3 164 200	74 483	2 510 425	26 793
UAB „Trečia diena“	3 300 000	117	2 069 000	92	1 000 000	60
UAB „Nordstreet“	851 670	531	3 052 580	2 101	1 569 000	1 248
UAB „Bendras finansavimas“	56 293	1 106	352 500	1 767	116 000	2 954
UAB „Profitus“	1 496 100	343	7 684 975	2 194	3 879 750	4 359
UAB „Procentas“	0	0	0	0	59 000	22
UAB FMĮ „Myriad capital“	0	0	0	0	0	0
UAB „ANDRUM Fund“	0	0	0	0	0	0
UAB „Finsmartas“	0	0	0	0	0	0
UAB „Oz Finance“	0	0	0	0	0	0
EstateGuru Lietuva, UAB	0	0	0	0	0	0
UAB „Crowdison“	0	0	0	0	0	0
UAB „BOURGEOIS BOHEME FINTECH“	0	0	0	0	0	0
Iš viso	8 544 463	60 912	16 323 255	80 545	9 134 175	35 436

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Toliau apžvalgoje vertinami tik aktyviai veikiantys SFPO.

2 lentelė. Vidutinės investuotos sumos

SFPO	Vidutinė vieno sandorio vertė, Eur		
	2018 m.	2019 m.	2020 m.
UAB „Finansų bitė verslui“	48	42	94
UAB „Trečia diena“	28 205	22 247	16 667
UAB „Nordstreet“	1 604	1 047	1 257
UAB „Bendras finansavimas“	51	199	39
UAB „Profitus“	4 362	1 977	890
UAB „Procentas“	0	0	2 682
Iš viso	6 854	5 103	3 605

Šaltinis: Lietuvos bankas.

2020 m. birželio 30 d. vidutinė vieno sandorio vertė sumažėjo apie 30 proc. ir sudarė 3 605 Eur (žr. 2 lentelę). Tai galima paaiškinti faktu, kad 2020 m. pirmąjį pusmetį per SFPO finansuota daugiau nedidelių projektų. Palyginti su 2019 m., daugiausia mažėjo UAB „Bendras finansavimas“ sudarytų sandorių vidutinė vertė – ji sumažėjo 80 proc. ir sudarė 39 Eur. 2020 m. pirmoje pusėje dviejų SFPO platformose sudaromų sandorių vidutinė vertė didėjo: labiausiai, t. y. 122,5 proc., išaugo UAB „Finansų bitė verslui“ sandorių vidutinė vertė, o UAB „Nordstreet“ vidutinė vieno sandorio vertė augo vidutiniškai 20 proc.

Analizuojant vidutines vieno sandorio vertes, galima teigti, kad investuotojai pinigus didesnėmis sumomis yra linkę skolinti investuodami į NT, o investavimui į verslo paskolas, apyvartines lėšas, verslo plėtrą, paskolų refinansavimą jie yra linkę skirti mažesnes sumas.

Per SFP pritraukti lėšų NT projektams 2020 m. pirmoje pusėje užtruko vidutiniškai 8,9 dienos, apyvartinėms lėšoms surinkti – vidutiniškai 18,2 dienos.

3 lentelė. SFPO mokamos vidutinės palūkanos ir suteikiamos garantijos

SFPO	2020 m. I pusm. vidutinės metinės palūkanos investuotojams, proc.	Paskolų dalis, 2020 m. garantuota įkeistu turtu, proc.
UAB „Finansų bitė verslui“	12,95	100
UAB „Trečia diena“	7,5	100
UAB „Nordstreet“	12	100
UAB „Bendras finansavimas“	15,25	0
UAB „Profitus“	9	100
UAB „Procentas“	13,1	0

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Išanalizavus 2020 m. pirmojo pusmečio SFP veiklą, galima teigti, kad didžiausios vidutinės metinės palūkanos yra mokamos už projektus, susijusius su verslo finansavimu (vidutiniškai 13,8 %), o projektai, susiję su NT plėtra, investuotojams gali uždirbti vidutiniškai 9,5 proc. palūkanų. Iš 3 lentelės matyti, kad vidutinės projektų savininkų mokamos palūkanos nuo metų pradžios iki birželio 30 d. svyravo nuo 7,5 iki 15,25 proc. Didžiausias vidutinės metinės palūkanas mokėjo projektų savininkai, kurie lėšas pritraukė per UAB „Bendras finansavimas“ (apie 15,25 %) valdomą platformą, o mažiausias – NT projektų savininkai, kurie jas pritraukė per UAB „Trečia diena“ (apie 7,5 %). Analizuojant per SFP investuojančių įmonių garantijas, matyti, kad dauguma SFP naudojančių projektų savininkų jas suteikia įkeisdami turtą. Tik projektų savininkai, kurie naudojami UAB „Bendras finansavimas“ ir UAB „Procentas“ platformomis, nesuteikė investuotojams jokių garantijų.

4 lentelė. SFP skelbiamų projektų pradelsti mokėjimai

SFPO	2020 m. I pusmetis					
	ilgiau kaip 30 d., bet ne ilgiau nei 60 d.		ilgiau kaip 60 d., bet ne ilgiau nei 90 d.		ilgiau kaip 90 d.	
	suma	projektų skaičius	suma	projektų skaičius	suma	projektų skaičius
UAB „Finansų bitė verslui“	35 535	17	26 810	11	258 430	53
UAB „Trečia diena“	0	0	0	0	0	0
UAB „Nordstreet“	0	0	0	0	0	0
UAB „Bendras finansavimas“	0	0	0	0	0	0
UAB „Profitus“	279 501	1	0	0	128 150	1
UAB „Procentas“	0	0	0	0	0	0
Iš viso	315 036	18	26 810	11	386 580	54

Šaltinis: Lietuvos bankas.

2020 m. pirmojo pusmečio pabaigoje mokėjimus finansuotojams buvo pradėję projektų savininkai, lėšas pritraukę per UAB „Finansų bitė verslui“ ir UAB „Profitus“: šių UAB valdomose platformose buvo užfiksuoti tiek ilgiau kaip 30 d., bet ne ilgiau nei 60 d. projektų savininkų pradelsti mokėjimai (atitinkamai 35 535 ir 279 501 Eur), tiek ilgiau kaip 60 d., bet ne ilgiau nei 90 d. pradelsti mokėjimai (26 810 Eur sumą pradėję projektų savininkai, pritraukę lėšas per UAB „Finansų bitė verslui“), tiek ilgiau kaip 90 d. pradelsti mokėjimai (atitinkamai 258 430 ir 128 150 Eur). Visi šie projektai buvo susiję su verslo finansavimu ir NT plėtra. Padidėjęs projektų, už kuriuos vėluojama sumokėti, skaičius gali būti siejamas su 2020 m. išplitusia COVID-19

pandemija ir jos sukeltais ekonominiais padariniais (ekonomikos nuosmikiu, išaugusiu nedarbu, stabdomais NT projektais, neužtikrintumu rinkose).

Apžvelgus Lietuvoje veikiančių sutelktinio finansavimo platformų operatorių veiklą 2020 m. pirmąjį pusmetį, aiškėja tokios tendencijos:

- 1) nepaisant COVID-19 pandemijos, SFP rinka ir toliau augo – didėjo tiek finansuojamų projektų skaičius, tiek suteikiamas finansavimas;
- 2) NT ir verslo finansavimo srityse užfiksuota padidėjusių pradelstų mokėjimų;
- 3) dalies investuotojų netenkina sąlyginai nedidelės finansų rinkoje siūlomų tradicinių investicinių produktų investicinės grąžos, todėl jie ieško alternatyvių investavimo galimybių, kad galėtų gauti didesnę investicinę grąžą;
- 4) neprofesionaliesiems investuotojams sutelktinis finansavimas yra alternatyvi galimybė investuoti į rizikingesnes sritis, tačiau kartu tai pasirinkimas, kuriam nereikia daug žinių bei patirties norint potencialiai uždirbti didesnę investicinę grąžą;
- 5) projektų rengėjams SFPO valdomos platformos suteikia galimybę pasiskolinti iš alternatyvių šaltinių. 2020 m. pirmąjį pusmetį Lietuvoje išplitus COVID-19 pandemijai ir šalies ekonomikai patyrus šoką, smulkieji verslai pradėjo ieškoti alternatyvių pajamų šaltinių, todėl sutelktinis finansavimas tapo vienu iš pagrindinių finansavimo alternatyvų bankams;
- 6) SFP vis labiau tampa priemone investuoti į NT, o verslo finansavimo projektai sudaro apie 30 proc. visos per 2020 m. pirmąjį pusmetį finansuotos sumos.